

**ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПРОМИСЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ РЕГІОНІВ**

Оболентцева Лариса Володимирівна
кандидат економічних наук, доцент

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

вул. Маршала Бажанова, 17, Харків, 61002, Україна

e-mail: larysa.obolentseva@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7085-6902

У роботі досліджено роль інвестиційного забезпечення в управлінні конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів. Зазначено, що для того, щоб регіональні промислові комплекси були конкурентоспроможними на національному та світовому ринках, необхідні значні фінансові вкладення в розвиток промисловості регіонів. Формування якісної системи інвестиційного забезпечення розвитку промисловості на регіональному рівні є першочерговим завданням розбудови регіональних економічних систем. Встановлено, що для створення ефективної системи інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів необхідно здійснити комплекс дій, що сприятимуть активізації розвитку промисловості та його інвестиційному забезпеченню з метою якісного залучення інвестиційних ресурсів за допомогою різних форм інвестування. Виявлено потребу у створенні механізму інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів, який повинен містити наступні блоки: правовий, організаційний та регуляторний. Механізм інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю промислового комплексу регіону повинен працювати у режимі, який задається даною підсистемою, та змістовно представляти собою сукупність послідовно реалізуємих процесів, які визначають комплексний управлінський вплив на всі об'єкти управління, які беруть участь у діяльності регіональних промислових комплексів. Встановлено, що сучасна економічна політика держави у напрямі забезпечення розвитку конкурентоспроможності України має враховувати такі кроки, як гармонізація внутрішніх стандартів із міжнародними, створення однакових конкурентних умов, розвиток людського та інтелектуального капіталу, захист прав власності. Зроблено висновок, що запропонований автором комплекс дій для створення ефективної системи інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів визначає основні форми і методи стимулювання інвестування у промисловість та дозволяє сформувати умови для ефективного управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів.

Ключові слова: інвестиційне забезпечення, управління, конкурентоспроможність, промисловий комплекс, регіон.

**ИНВЕСТИЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ УПРАВЛЕНИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬЮ
ПРОМЫШЛЕННЫХ КОМПЛЕКСОВ РЕГИОНОВ**

Оболентцева Лариса Владимировна
кандидат экономических наук, доцент

Харьковский национальный университет городского хозяйства имени А. Н. Бекетова

ул. Маршала Бажанова, 17, Харьков, 61002, Украина

e-mail: larysa.obolentseva@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7085-6902

В работе исследована роль инвестиционного обеспечения в управлении конкурентоспособностью промышленных комплексов регионов. Отмечено, что для того, чтобы региональные промышленные комплексы были конкурентоспособными на национальном и мировом рынках, необходимы значительные финансовые вложения в развитие промышленности регионов. Формирование качественной системы инвестиционного обеспечения развития промышленности на региональном уровне является первоочередной задачей развития региональных экономических систем. Установлено, что для создания эффективной системы инвестиционного обеспечения управления конкурентоспособностью региональных промышленных комплексов необходимо осуществить комплекс действий, способствующих активизации развития промышленности и его инвестиционному обеспечению с целью качественного привлечения инвестиционных ресурсов с помощью различных форм инвестирования. Выявлена потребность в создании механизма инвестиционного обеспечения управления конкурентоспособностью региональных промышленных комплексов, который должен содержать следующие блоки: правовой, организационный и регуляторный. Механизм инвестиционного обеспечения управления конкурентоспособностью промышленного комплекса региона должен работать в режиме, который

задається даною підсистемою, і содержательно представлять собою сукупність послідовально здійснюваних процесів, які визначають комплексне управлінське впливання на всі об'єкти управління, які беруть участь в діяльності регіональних промислових комплексів. Встановлено, що сучасна економічна політика держави в напрямку забезпечення розвитку конкурентоспроможності України повинна враховувати такі кроки, як узгодження внутрішніх стандартів з міжнародними, створення рівних конкурентних умов, розвиток людського та інтелектуального капіталу, захист прав власності. Зроблено висновок, що запропонований автором комплекс дій для створення ефективного механізму інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів визначає основні форми та методи стимулювання інвестицій в промисловість і дозволяє сформувати умови для ефективного управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів.

Ключевые слова: інвестиційне забезпечення, управління, конкурентоспроможність, промисловий комплекс, регіон.

INVESTMENT SUPPORT OF MANAGEMENT COMPETITIVENESS OF REGIONAL INDUSTRIAL COMPLEXES

Larysa Obolentseva

PhD in Economics, Associate Professor

O. M. Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv

17, Marshal Bazhanov Str., Kharkiv, 61002, Ukraine

e-mail: larysa.obolentseva@gmail.com

ORCID ID: 0000-0001-7085-6902

The role of investment support of management competitiveness of regional industrial complexes was researched in this paper. It is noted that in order for regional industrial complexes to be competitive on the national and world markets, significant financial investments in the development of regional industries are needed. Formation of a quality system of investment support for the development of industry at the regional level is a priority task for the development of regional economic systems. It is established that in order to create an effective system of management competitiveness of regional industrial complexes it is necessary to implement a set of actions that will promote the development of industry and its investment provision with a view to qualitatively attracting investment resources through various forms of investment. The need to create a mechanism for investment support of management competitiveness of regional industrial complexes is revealed, which should contain the following blocks: legal, organizational and regulatory. The mechanism of management competitiveness of regional industrial complexes should operate in a mode that is given by this subsystem, and content is a set of consistent implementation processes that determine the complex management impact on all management objects that participate in the activities of regional industrial complexes. It is established that the state's current economic policy in ensuring the development of Ukraine's competitiveness should take into account such steps as harmonization of internal standards with international ones, creation of the same competitive conditions, development of human and intellectual capital, protection of property rights. It is concluded that the complex of actions proposed by the author to create an effective system of management competitiveness of regional industrial complexes determines the main forms and methods of stimulating investment in industry and allows to create conditions for efficient competitiveness management of regional industrial complexes.

Key words: Investment Support, Management, Competitiveness, Industrial Complex, Region.

Постановка проблеми. Управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів носить системний характер, який обумовлено великою кількістю галузей, які суттєво впливають на економічний і соціальний розвиток територій та пріоритетно потребують змін. Тобто, рівень управління конкурентоспроможністю промисловості регіону засвідчує спроможність регіональних промислових виробників і продавців товарів конкурувати зі своїми суперниками, що постачають на ті ж ринки аналогічну продукцію.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідженню питань управління конкурентоспроможністю на національному, регіональному рівнях та рівні суб'єктів господарювання присвячені праці багатьох вчених-економістів, таких як: Ю. Голяк [1], О. Гетьман [2], Н. Грицишин [3], О. Єлісеєнко [4], О. Кузьмін [5], Т. Кулініч [6], Л. Лісовська [7], Ю. Макогон [8], А. Мокія [9] та багато інших. Але питання щодо інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю на регіональному рівні, зокрема у промисловості, не були достатньо опрацьовані та висвітлені у наукових працях і потребують більш детального дослідження.

У зв'язку з цим, **метою роботи** є розробка системи інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів України.

Основні результати дослідження. На теперішній час успішна діяльність окремого промислового підприємства на внутрішньому і світовому ринках зміщується від рівня конкурентоспроможності його продукції до рівнів конкурентоспроможності держави, регіону, галузі. При цьому держава або регіон виступають гарантом створення привабливих умов підприємницької діяльності і вкладення капіталу, що визначає й інвестиційну привабливість підприємства і міру лояльності споживачів [10].

Для того, щоб регіональні промислові комплекси були конкурентоспроможними на національному та світовому ринках необхідні значні фінансові вкладення в розвиток промисловості регіонів. Формування якісної системи інвестиційного забезпечення розвитку промисловості на регіональному рівні є першочерговим завданням розвитку регіональних економічних систем.

На думку автора, під інвестиційним забезпеченням розвитку промисловості на регіональному рівні слід розуміти сукупність економічних відносин, що виникають між промисловими підприємствами регіону та учасниками інвестиційного ринку у зв'язку з пошуком, залученням, розподілом та вкладенням інвестиційних ресурсів різних джерел походження, необхідних для інвестування промисловості з урахуванням її виробничого та інноваційного потенціалу.

Взагалі інвестування регіонів України залежить від проявів інвестиційної активності та інвестиційної привабливості галузей економіки. Соціально-економічний стан регіонів України характеризується проявами гострих кризових явищ, виникнення та розвиток яких обумовлені не лише зовнішніми умовами та несприятливими макроекономічними тенденціями, а значною мірою – негативними наслідками реструктуризації підприємств промислового сектору, військовим конфліктом на сході держави та політичною нестабільністю.

Причинами недостатньої інвестиційної активності в регіонах України є ускладнений процес входження іноземних інвестицій в країну, значні адміністративні перешкоди для розвитку інвестиційної діяльності, високий рівень корупції та недовіра до стабільності урядових рішень.

Управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів повинно у першу чергу орієнтуватися на регіональну інвестиційну політику, що є базисом для побудови системи інвестиційного забезпечення промисловості, яка у більшості регіонів України є основою соціально-економічного розвитку, підвищення якості життя населення, усунення проблем щодо відтоку людського капіталу з країни та фактором зростання регіонального іміджу.

Регіональна інвестиційна політика являє собою систему заходів, здійснюваних регіональними органами влади по залученню й раціональному використанню інвестиційних ресурсів всіх форм власності з метою соціально-економічного розвитку регіону. Система формування й реалізації регіональної інвестиційної політики складається із трьох пов'язаних та залежних між собою блоків (рис. 1).

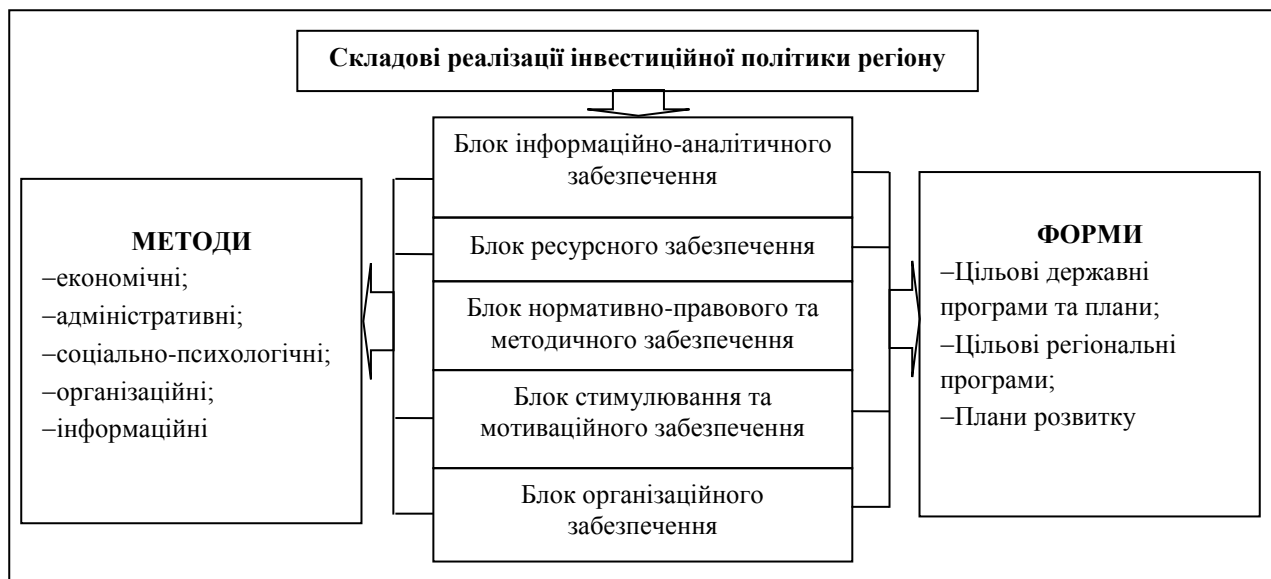

Рисунок1 – Схема реалізації інвестиційної політики регіону

До числа головних цілей інвестиційної політики регіону відносяться: мобілізація інвестиційних ресурсів у регіоні; формування інвестиційних потоків і спрямування їх у сектори й галузі економіки,

де забезпечується найбільша ефективність від вкладень; підвищення ефективності використання інвестицій; підвищення інвестиційної активності в регіоні.

Практичне досягнення цілей інвестиційної політики регіону пов'язане зі створенням та забезпеченням умов реалізації інвестиційних проектів, які стосуються найбільш впливових галузей національного господарства та мають найбільш потужний вплив на соціально-економічний розвиток регіональної соціально-економічної системи.

Регіональні промислові комплекси є сьогодні тією рушійною силою, яка у змозі залучати інвестиційні ресурси для реалізації існуючих можливостей інноваційного розвитку з метою забезпечення конкурентоспроможності регіональних економічних систем.

Кожен регіон країни залежно від особливостей його розвитку використовує той чи інший механізм інвестиційного забезпечення промисловості. Одні регіони використовують власні інвестиційні ресурси, що формуються за рахунок міцної фінансово-економічної бази, інші – залучають зовнішні джерела фінансування, зокрема іноземні інвестиції.

Через це актуального значення набувають питання створення інвестиційного механізму забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів. Тобто, інвестиційний механізм виступає рушійним елементом інвестиційної діяльності для промисловості регіону.

Механізм інвестиційного забезпечення розвитку регіональної економічної системи повинен містити наступні складові: вибір пріоритетних напрямів інвестиційного забезпечення; визначення джерел інвестування; вибір інвестора; визначення інструментів інвестиційного забезпечення; прогнозування обсягів інвестування на новий період з аналізом ефективності попереднього (рис. 2).

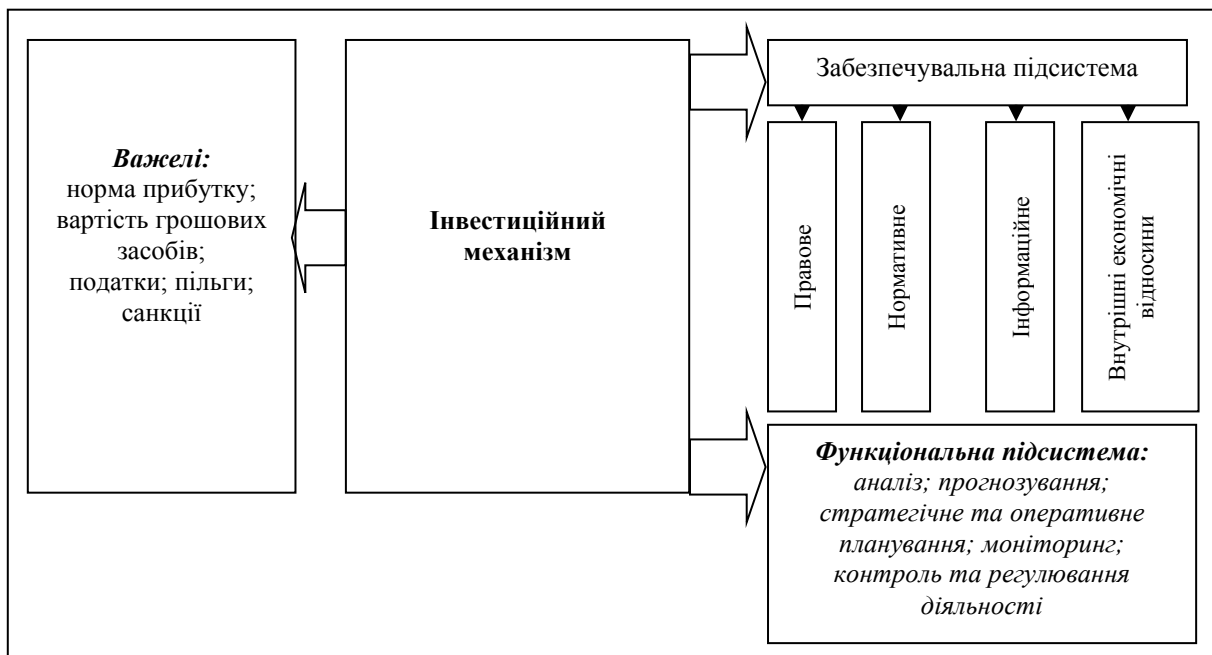

Рисунок 2 – Механізм інвестиційного забезпечення розвитку регіональної економічної системи

На думку автора, під інвестиційним механізмом забезпечення управління конкурентоспроможністю промислового комплексу регіону слід розуміти процес цілеспрямованого інвестування у різні галузі промисловості для отримання максимального прибутку, соціального результату або досягнення іншого корисного ефекту в результаті реалізації інвестиційних проектів в поточному та перспективному періодах.

Механізм інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю промислового комплексу регіону повинен працювати у режимі, який задається даною підсистемою та змістовно представляє собою сукупність послідовно здійснюваних процесів, які визначають комплексний управлінський вплив на всі об'єкти управління, які беруть участь у діяльності регіональних промислових комплексів (РПК).

Функціями представленого механізму інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю промислового комплексу регіону є:

- пошук та залучення джерел інвестування;

- виявлення інноваційного потенціалу, що базується на інноваційній промисловій політиці регіону, яка спрямована на реалізацію інвестиційних проектів у промисловості;
- виявлення та покращення середовища реалізації інвестиційної політики;
- забезпечення органічної єдності та логічності вкладення інвестицій в кожен зі стадій реалізації проекту;
- проведення поточного контролю та оперативного планування інвестиційних ресурсів.

Для підтримки належного рівня управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів потрібні значні інвестиційні ресурси.

Конкурентоспроможність промисловості регіону у першу чергу залежить від рівня інноваційної активності промислових підприємств. Нами зроблено висновок, що чим більша частка приватного капіталу у загальному обсязі інвестицій в інноваційні процеси промислових підприємств, тим вище якість інвестиційного забезпечення вказаних процесів.

Для оцінки якості інвестиційного забезпечення інноваційних процесів на підприємствах регіонального промислового комплексу розроблено методику визначення інтегрального рангу якості інвестиційного забезпечення за рахунок приватних інвестицій:

$$P_{\text{іяк}} = \sum_{i=1}^n \sum_{j=1}^m (K_{\text{якіді}} \times P_{\text{пкі}}) \times (P_{\text{якізпкj}} \times \text{Ч}_{\text{ідj}}), \quad (1)$$

де $P_{\text{іяк}}$ – інтегральний ранг якості інвестиційного забезпечення інноваційних процесів промислових підприємств приватним капіталом, од.;

$K_{\text{якіді}}$ – коефіцієнт якості виду інноваційної діяльності промислового підприємства, од.;

$P_{\text{пкі}}$ – питома вага приватного капіталу у фінансуванні певного виду інноваційної діяльності, од.;

$P_{\text{якізпкj}}$ – ранг якості виду інвестиційного забезпечення інноваційних процесів приватним капіталом, од.;

$\text{Ч}_{\text{ідj}}$ – частка виду інноваційної діяльності у сукупному інвестиційному забезпеченні інноваційних процесів промислового підприємства, од.;

i – кількість виділених видів інноваційної діяльності промислового підприємства, од.;

j – кількість виділених видів інвестиційного забезпечення інноваційних процесів промислового підприємства приватним капіталом.

Залучені і використані інвестиційні ресурси в результаті здійснення ефективної управлінської діяльності зможуть забезпечити досягнення ефекту, під яким ми розуміємо результат від здійснених конкретних дій.

Серед параметрів, що визначають концептуальний вплив інвестиційного забезпечення на управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів можна виділити:

- 1) тип інвестиційно-інноваційного проекту, що характеризує його з погляду спрямованості на інтенсивні чи екстенсивні засади розвитку РПК;
- 2) співвідношення рівнів ризику та прибутковості;
- 3) склад інвестиційно-інноваційного проекту;
- 4) формат освоєння інвестицій.

Крім того, необхідно забезпечити координацію діяльності всіх ланок підприємств регіонального промислового комплексу, які формують управлінські рішення на різних рівнях, що має важливе значення для реалізації проектів і програм інноваційної діяльності як по окремих видах продукції, так і по всьому напрямку в цілому.

Фактори, що впливають на інвестиційне забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів, наведено на рис. 3.

З боку менеджменту промислових підприємств регіону повинно бути забезпечено гарантії щодо підвищення ефективності використання залучених у промисловість інвестицій за рахунок впровадження єдиної системи інвестиційного контролінгу, який являє собою синтез елементів інвестиційного моніторингу та аналізу, планування та контролю, реалізація яких забезпечує вироблення альтернативних підходів для здійснення стратегічного управління інвестиційними процесами.

Для створення ефективної системи інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів необхідно здійснити комплекс дій, що сприятимуть активізації розвитку промисловості та його інвестиційному забезпеченню з метою

якісного залучення інвестиційних ресурсів за допомогою різних форм інвестиційного забезпечення.

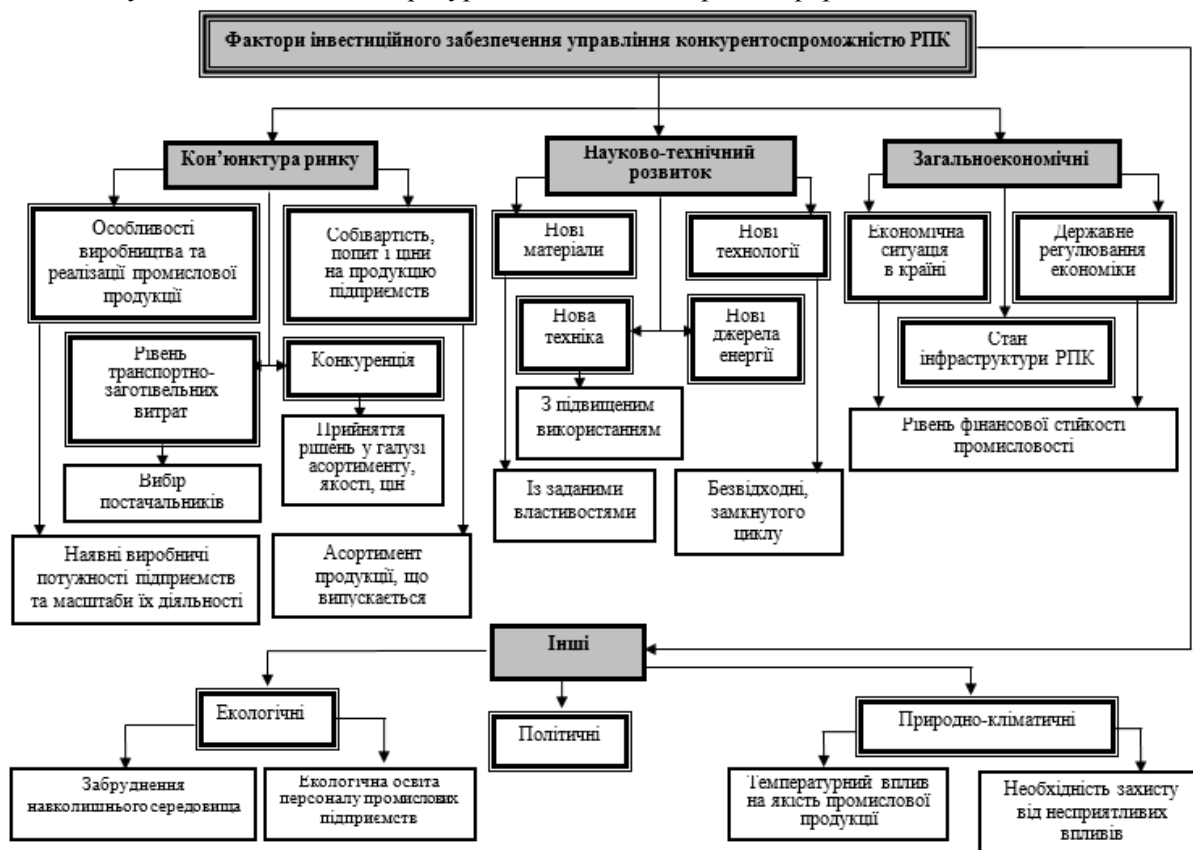

Рисунок 3 – Фактори інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю РПК

Висновки. Таким чином, представлений комплекс дій для створення ефективної системи інвестиційного забезпечення управління конкурентоспроможністю регіональних промислових комплексів визначає основні форми і методи стимулювання інвестування у промисловість та дозволяє сформувати умови для ефективного управління конкурентоспроможністю промислових комплексів регіонів.

Література

1. Голяк Ю. Б. Теоретичні аспекти конкурентоспроможності стратегічних галузей української економіки. *Актуальні проблеми економіки*. 2006. № 6(60). С. 78–82.
2. Гетьман О. О. Поняття конкурентоспроможності продукції і методи її оцінки. URL : <http://proces.biz/MS/Book/LightBook/t6.htm> (дата звернення: 01.12.2018).
3. Грицишин Н. Конкурентоспроможність виробничого підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2005. № 1. С. 29–34.
4. Єлісеєнко О. В. Конкурентоспроможність промислових підприємств у кризових умовах. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2010. № 1(9). URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2010_1/11.pdf (дата звернення: 03.12.2018).
5. Кузьмін О. Є. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика. Івано-Франківськ : ІФНТУНГ, 2011. 198 с.
6. Кулініч Т. М. Інноваційні фактори конкурентоспроможності в сучасних умовах інтернаціоналізації. *Стратегія розвитку України*. 2007. № 1/2. С. 338–345.
7. Лісовська Л. С., Іванець Л. В. Сучасна парадигма конкурентоспроможності підприємства. *Вісник НУЛП*. 2009. Вип. 640. С. 143–146.
8. Макогон Ю. В. Конкурентоспроможність України в контексті глобалізації світової економіки. *Економіст*. 2010. № 11. С. 12–15.
9. Мокія А. І., Васильців Т. Г. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону. Львів : Ліга Прес, 2010. 488 с.
10. Оболенцева Л. В. Конкурентоспроможність промисловості як напрям економічної політики. *Соціальна економіка*. 2017. № 2(54). С. 48–52.

References

1. Goliak, Yu. (2006). Theoretical aspects of competitiveness of strategic areas of the Ukrainian economy ["Teoretychni aspekty konkurentospromozhnosti strategichnykh galuzei ukrainskoi ekonomiky"]. *Actual problems of the economics*, 6(60), pp. 78–82.
2. Getman, O. (2010). Concept of competitiveness of production and methods of its estimation ["Poniattia konkurentospromozhnosti produktsii i metody ii otsinky"]. [online] Available at: <http://proces.biz/MS/Book/LightBook/t6.htm> [Accessed 01 Dec. 2018].
3. Grytsyshyn, N. (2005). Competitiveness of the production enterprise ["Konkurentospromozhnost' vyrobnychogo pidpryemstva"]. *Galician Economic Herald*, 1, pp. 29–34.
4. Eliseenko, O. (2010). Competitiveness of industrial enterprises in crisis conditions ["Konkurentospromozhnost' promyslovykh pidpryemstv u kryzovykh umovakh"]. Herald of the Berdyansk University of Management and Business, 1. [online] Available at: www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vbumb/2010_1/11.pdf [Accessed 03Dec. 2018].
5. Kuzmin, O. (2011). *Competitiveness of the enterprise : planning and diagnostics* ["Konkurentospromozhnost' pidpryemstva : planuvannia ta diagnostyka"]. Ivano-Frankivsk: IFNTUNG.
6. Kulinich, T. (2007). Innovative factors of competitiveness in the modern conditions of internationalization ["Innovatsiini factory konkurentospromozhnosti v suchasnykh umoval internatsionalizatsii"]. *Strategy of development of Ukraine*, 1/2, pp. 338–345.
7. Lisovs'ka, L. and Ivanets, L. (2009). Modern paradigm of enterprise competitiveness ["Suchasna paradygma konkurentospromozhnost' pidpryemstva"]. *Bulletin NULP*, 640, pp. 143–146.
8. Makogon, Yu. (2010). Ukraine's competitiveness in the context of globalization of the world economy ["Konkurentospromozhnost' Ukrainy v konteksti globalizatsii svitovoi ekonomiky"]. *Economist*, 11, pp. 12–15.
9. Mokiia, A. and Vasyl'tsiva, T. (2010). *Strategy and mechanisms for strengthening the spatial and structural competitiveness of the region* ["Strategiia ta mekhanizmy zmitsnennia prostoro-strukturnoi konkurentospromozhnosti regionu"]. Lviv: Liga Pres.
10. Obolentseva, L. (2017). Competitiveness of industry as a direction of economic policy ["Konkurentospromozhnost' promyslovosti aik napriam ekonomichnoi polityky"]. *Social economics*, 2(54), pp. 48–52.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2018.